

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра міжнародних відносин та регіональних студій

ВДОВИЧЕНКО ЛАДА ВАСИЛІВНА

СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКІ МІЖДЕРЖАВНІ ВІДНОСИНИ

Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Науковий керівник:

РОМАНЮК НАТАЛІЯ ІВАНІВНА

кандидат географічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 12

засідання кафедри міжнародних

відносин і регіональних студій

від 21 травня 2024 р.

Завідувач кафедри

_____ проф. Коцан Н.Н.

Луцьк 2024

АНОТАЦІЯ

Вдовиченко Л.В. Сучасні українсько-угорські міждержавні відносини. Рукопис. Випускна робота бакалавра за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», ОПП «Міжнародні відносини», Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2024. 57 с. укр.

У процесі написання бакалаврської роботи розглянуто теоретико-методичні основи дослідження міждержавного співробітництва. Відносини міждержавного співробітництва визначаються як спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, культурних та інших відносин між державами. Відносини міждержавного співробітництва містять у собі двосторонню й багатосторонню дипломатію, укладання різноманітних альянсів і угод, що передбачають взаємну координацію політичних інтересів.

Міждержавне співробітництво здійснюється за допомогою зовнішніх зв'язків держав-учасниць, під якими розуміється взаємообмін між країнами світу продуктами матеріального виробництва, енергією, послугами, інформацією на основі міжнародного поділу праці, а також співробітництво політичних органів, спрямоване на ефективне розв'язання глобальних проблем людства, розширення особистих контактів громадян.

Досліджено вплив історичних факторів, енергетичних інтересів та національних меншин на українсько-угорські відносини. Встановлено, що, незважаючи на складну історію, між Україною та Угорщиною існує потенціал для співпраці, особливо в енергетичній сфері.

Політичний діалог між Україною та Угорщиною відбувається у формі політичних консультацій, двосторонніх контактів та зустрічей на високому та найвищому рівні. Однак з 2014 року спостерігається погіршення політичного співробітництва, що зумовлено проросійською політикою Угорщини і не готовністю підтримувати Україну у протидії російській агресії.

Проведено аналіз торговельно-економічних відносин, які є одним із пріоритетних напрямків співпраці між Україною та Угорщиною. Незважаючи на існуючі проблеми, торгівля між країнами залишається активною. Основними факторами, що впливають на цей процес є російсько-українська війна, суперечки в енергетичній сфері та низький рівень політичного діалогу..

Проаналізовано відносини в культурно-гуманітарній сфері. Україна та Угорщина високо оцінюють розвиток співробітництва вузів і науково-дослідних організацій, що сприяє науково-технічній кооперації. Ця сфера є перспективною для подальшої співпраці обох держав.

Здійснено аналіз основних проблем та перспектив співробітництва між Україною та Угорщиною. Українсько-угорські відносини мають потенціал для зміцнення співпраці в таких сферах, як енергетична безпека, транскордонна торгівля та культурний обмін. Для цього обом країнам необхідно врахувати спільні інтереси та вирішити спірні питання.

Рис. – 1, табл. – 3, бібліогр. – 61.

Ключові слова: міждержавне співробітництво, Україна, Угорщина, політичний діалог, торговельно-економічні відносини, гуманітарне співробітництво.

ABSTRACT

Vdovychenko L.V. Modern Ukrainian-Hungarian interstate relations. Manuscript. Bachelor's Thesis in the specialty «International Relations, Public Communications and Regional Studies», Educational and Professional Program «International Relations», Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, 2024. 58 pages. Ukrainian.

The bachelor's thesis examines the theoretical and methodological foundations of inter-state cooperation. Inter-state cooperation is defined as joint actions aimed at establishing and deepening economic, social, scientific-technical, cultural, and other relations between states. Such cooperation includes bilateral and multilateral diplomacy, the formation of various alliances, and agreements that provide for mutual coordination of political interests.

Inter-state cooperation is carried out through external relations of participating states, which involve the exchange of products of material production, energy, services, and information based on the international division of labor. It also includes the collaboration of political bodies aimed at effectively solving global problems and expanding personal contacts among citizens.

The study explored the impact of historical factors, energy interests, and national minorities on Ukrainian-Hungarian relations. It was found that, despite a complex history, there is potential for cooperation between Ukraine and Hungary, particularly in the energy sector.

Political dialogue between Ukraine and Hungary takes the form of political consultations, bilateral contacts, and high-level meetings. However, since 2014, a decline in political cooperation has been noted due to Hungary's pro-Russian policies and reluctance to support Ukraine against Russian aggression.

The analysis of trade and economic relations, which is a priority area of cooperation between Ukraine and Hungary, showed that trade remains active despite existing issues. Key factors influencing this process include the Russian-Ukrainian war, disputes in the energy sector, and a low level of political dialogue.

The study also analyzed relations in the cultural and humanitarian spheres. Both Ukraine and Hungary highly value the development of cooperation between universities and research organizations, promoting scientific-technical cooperation. This area is promising for further cooperation between the two states.

The thesis analyzed the main problems and prospects for cooperation between Ukraine and Hungary. Ukrainian-Hungarian relations have the potential for strengthening cooperation in areas such as energy security, cross-border trade, and cultural exchange. For this, both countries need to consider common interests and resolve contentious issues.

Figures – 1, Tables – 3, References – 61 .

Keywords: inter-state cooperation, Ukraine, Hungary, political dialogue, trade and economic relations, humanitarian cooperation.

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН.....	7
1.1. Міждержавні відносини: суть поняття та основні форми	7
1.2. Стан досліджуваності проблеми в сучасній науковій літературі.....	13
1.3. Методичні основи дослідження міждержавних відносин.....	15
РОЗДІЛ 2. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИХ ВІДНОСИН	20
2.1. Історичні фактори	20
2.2. Геополітичні фактори	25
2.3. Договірною-правова база співробітництва.....	30
РОЗДІЛ 3. СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ І УГОРЩИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	35
3.1. Стан політичного співробітництва між державами.	35
3.2. Особливості торговельно-економічних відносин.	38
3.3. Співробітництво між державами в гуманітарній сфері	42
3.4. Проблеми і перспективи співробітництва України і Угорщини.....	45
Висновки	49
Список використаних джерел.....	52

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Співробітництво з Угорською Республікою є важливим для самоствердження України на регіональному та глобальному рівнях. Національні інтереси України та Угорщини суттєво співпадають у формуванні оптимального балансу сил у новій геополітичній ситуації, що склалася після агресії Росії на Сході України. Київ має серйозний шанс відіграти помітну роль в організації нової системи безпеки і стабільності в Центрально-Східній Європі, створенні сучасних моделей міждержавного партнерства.

Головними стратегічними інтересами України в Центрально-Східній Європі є диверсифікація джерел енергопостачання, розвиток транспортної інфраструктури та забезпечення безпеки в регіоні. Київ зацікавлений в усуненні загроз власній безпеці зі Сходу шляхом створення спільних регіональних механізмів. Угорщина в цьому разі є одним із найперспективніших партнерів України.

Співробітництво з Угорщиною у сфері безпеки, економіки та культурних обмінів допоможе Україні реалізувати свої потенційні можливості у розвитку економічних зв'язків з країнами Центральної та Східної Європи. Угорщина є ключовою державою для України у розвитку взаємин з Європейським Союзом та зміцненні регіональної стабільності. Враховуючи вище сказане, дослідження українсько-угорських відносин на сучасному етапі є досить актуальним.

Об'єктом дослідження є угорсько-українські відносини в умовах становлення сучасної системи міжнародних відносин.

Предметом дослідження є особливості, проблеми та перспективи співробітництва Угорщини і України у політичній, економічній та культурній сферах.

Мета бакалаврської роботи полягає у з'ясуванні особливостей процесу становлення і розвитку партнерських відносин між Угорщиною та Україною у різних сферах суспільного життя.

Зазначена мета дослідження передбачає вирішення наступних *завдань*:

- 1) з'ясувати теоретичні основи дослідження міждержавних відносин;
- 2) проаналізувати вплив факторів на становлення та розвиток угорсько-українського співробітництва;
- 3) дати оцінку стану політичного співробітництва між державами на сучасному етапі;
- 4) розкрити особливості сучасних угорсько-українських торговельно-економічних відносин;
- 5) охарактеризувати відносини Угорщини та України в культурній сфері;
- 6) з'ясувати пріоритетні напрямки й геополітичну значимість угорсько-українського співробітництва у сфері регіональної безпеки;
- 7) окреслити оптимальну схему партнерських стосунків Угорщини і України на майбутнє.

Методи дослідження. У роботі використані загальнонаукові та міждисциплінарні методи дослідження: аналізу та синтезу, порівняння, івент-аналізу, вивчення документів, спостереження, статистичний, графічний. Вищезазначені методи дозволили розкрити особливості двосторонніх відносин та провести комплексне дослідження співробітництва між Україною й Угорщиною у різних сферах суспільного життя.

Практичне значення дослідження. Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі підготовки та викладання у закладах вищої освіти таких освітніх компонентів як «Міжнародні відносини та світова політика», «Зовнішня політика України та національні інтереси» тощо.

Головні завдання роботи зумовили її структуру. Бакалаврська робота складається з трьох розділів, висновків і списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН

1.1. Міждержавні відносини: суть поняття та основні форми

Початки міждержавних відносин пов'язані з виникненням державних структур у Європі. Встановлення основних правових взаємин між державами розпочалося після Вестфальського миру, що створило передумови для виникнення, інституціоналізації та розвитку міждержавного співробітництва. Формування європейської системи міжнародних відносин не тільки дало поштовх до міждержавного співробітництва, але й визначило його основний напрямок на тривалий час.

Термін «міждержавне співробітництво» відображає процес взаємодії між двома державами, при якому виключається використання збройного насильства і переважають спільні зусилля для реалізації загальних інтересів [35]. Всупереч поширеному розумінню, співробітництво — це не відсутність конфлікту, а усунення його крайніх, кризових проявів. Спроби визначити це поняття зустрічаються рідко. Одне з визначень належить Ж. П. Деррієнніку, який зазначає, що «два суб'єкти знаходяться в стані співробітництва, коли кожен із них може бути задоволений лише тоді, коли задоволений інший, тобто, коли кожен з них може досягти своєї мети лише тоді, коли цього може досягти й інший. Результатом суто кооперативного ставлення може бути ситуація, в якій один або обидва суб'єкти задоволені або незадоволені, або жоден з них не задоволений» [18].

Традиційно відносини співробітництва включають двосторонню та багатосторонню дипломатію, створення різних союзів і підписання угод, що передбачають взаємну координацію політичних дій, наприклад, для спільного врегулювання конфліктів, забезпечення спільної безпеки або вирішення інших питань, що представляють спільний інтерес для всіх учасників [38].

Сьогодні це вже не тільки питання торгівлі, митних правил, прикордонного врегулювання або військово-політичних союзів, але й завдання, пов'язані з необхідністю знаходження адекватних відповідей на екологічні виклики, освоєння космосу, спільне використання ресурсів загального користування, розвиток комунікаційних мереж, контроль озброєнь тощо [16].

Консенсус щодо змісту поняття «міждержавне співробітництво» дозволяє створити класифікацію кооперативних ситуацій. З цієї точки зору, можна виділити наступні типи міждержавного співробітництва:

- переговори, в яких розглядається розподіл переваг у взаємодії держав;
- неявне співробітництво, що здійснюється без формальних угод і не передбачає укладання договорів;
- нав'язане співробітництво: сильніша сторона примушує іншу коригувати її політику, але одночасно коригує й свою власну;
- створення спеціалізованих інститутів (наприклад, ООН), які займаються регулюванням, експертизою та субсидіями.

Міждержавні відносини здійснюються через зовнішні зв'язки держав-учасниць, під якими розуміється взаємообмін між країнами продуктами матеріального виробництва, енергією, послугами, інформацією на основі міжнародного поділу праці, а також співпраця політичних органів для ефективного вирішення глобальних проблем людства та розширення особистих контактів громадян.

Зовнішні зв'язки мають складну структуру. За змістом, характером та предметами обміну вони поділяються на політичні, економічні, наукові, культурні, інформаційні, воєнні, екологічні, релігійні, гуманітарні та особисті стосунки громадян. Їх також можна групувати за іншими ознаками.

Кожна група зв'язків має свою ієрархічну багаторівневу структуру. Наприклад, економічні зв'язки поділяються на зовнішньоторговельні, науково-технічні, інвестиційні, кредитно-фінансові, туристичні тощо.

Функції зовнішніх зв'язків різноманітні. Вони спрямовані на органічну інтеграцію у світові структури з метою зміцнення миру і безпеки, ефективного розвитку економіки, науки, освіти і культури, створення єдиного екологічно чистого простору Землі та задоволення особистих потреб громадян [25].

Зовнішньополітичні зв'язки базуються на взаємодії державних структур: парламентів, глав держав, місцевих органів, дипломатичних служб, партій і громадських організацій, а також на системі міжнародних політичних організацій, зокрема ООН.

Наукові зв'язки включають співпрацю вчених різних країн для дослідження і вирішення проблем освіти та науки. Культурні зв'язки охоплюють взаємини між культурними діячами і відповідними відомствами різних країн для покращення і збагачення культурного світогляду громадян. Релігійні зв'язки складаються з взаємодії та співпраці різних релігійних громад світу.

Інформаційні зв'язки спрямовані на покращення обміну та розповсюдження інформації між країнами. Екологічні зв'язки регулюються державними органами, державними та недержавними організаціями і спрямовані на вирішення екологічних проблем окремих регіонів та світу в цілому. Військові відносини включають співпрацю у сфері оборони між країнами [18].

Одним з найважливіших видів зовнішніх зв'язків є зовнішньоекономічні зв'язки, які представляють сукупність напрямів, форм, методів і засобів торговельно-економічного, виробничого, науково-технічного, валютно-фінансового і кредитного співробітництва країн для раціонального використання міжнародного поділу праці.

Зовнішньоекономічні зв'язки є однією з найважливіших сфер сучасного життя. Їх становлення і розвиток є результатом поступової інтернаціоналізації виробництва та формування єдиної економічної основи нашої цивілізації. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків обумовлений об'єктивними

процесами міжнародного поділу та інтеграції праці, глобалізації економіки та прискорення науково-технічного прогресу.

Зовнішньоекономічна діяльність є важливим чинником стабільного розвитку національних економік країн світу. В сучасних умовах жодна країна не може самостійно ефективно розвивати виробничі процеси на рівні вимог науково-технічної революції. Лише використовуючи переваги сукупного міжнародного науково-технічного потенціалу та міжнародного поділу праці, країни світу, включаючи Україну, можуть вирішувати економічні завдання, що забезпечать економічне зростання і підвищення добробуту населення.

Важливим досягненням останніх досліджень у сфері міждержавного співробітництва є розробка гіпотез щодо умов, за яких співробітництво між державами стає найбільш імовірним. Х. Мілнер виділяє і аналізує шість таких гіпотез [22].

По-перше, це «гіпотеза взаємності», яка передбачає, що держави очікують переваг від співробітництва і побоюються втрат або навіть покарань у разі відхилення від нього. По-друге, це «гіпотеза про кількість акторів», яка стверджує, що перспективи співробітництва зростають із зменшення кількості взаємодіючих держав. По-третє, це «гіпотеза інтеграції», згідно з якою можливості для співробітництва збільшуються із тривалістю взаємодії держав.

По-четверте, це «гіпотеза про міжнародні режими», яка стосується норм, принципів та процедур прийняття рішень, що складають центри міждержавного співробітництва. П'ята – це «гіпотеза епістемічних спільнот», яка підкреслює роль професійних експертів у розвитку міждержавного співробітництва, які мають спільне розуміння проблеми та розробляють загальні шляхи її вирішення. І нарешті, шоста – «гіпотеза асиметрії сили», подібна до гегемоністичної теорії стабільності, згідно з якою співробітництво є найвигіднішим за наявності зацікавленої держави-гегемона.

Співробітництво є основною формою взаємовідносин між державами, тому доцільно їх класифікувати. Під класифікацією взаємовідносин між

державами слід розуміти їх поділ на конкретні групи за визначеними ознаками для досягнення поставлених цілей.

Кіреєв О. П. пропонує просту, логічну та тісно пов'язану з економічною теорією класифікацію зовнішньоекономічних зв'язків: міжнародна торгівля (товарами та послугами), міжнародний рух факторів виробництва (капіталу, робочої сили, технологій), міжнародна торгівля фінансовими інструментами (валютою, цінними паперами, деривативами, кредитами), міжнародні розрахунки [17].

Найбільш поширеною є класифікація, запропонована Філіпенком А. С., який вважає, що міждержавне співробітництво охоплює міжнародну торгівлю товарами і послугами, міжнародний приплив та вивіз капіталу, обіг грошей, науково-технічне співробітництво, міграцію робочої сили [18].

Новицький В. Є. пропонує доповнити цей список участю в діяльності міжнародних організацій та спільним вирішенням економічними засобами глобальних проблем розвитку [16]. Анісова О. П. класифікує міжнародне співробітництво за різними формами.

У всіх класифікаціях особлива увага приділяється чотирьом основним формам міждержавної співпраці: зовнішній торгівлі, вивозу капіталу, науково-технічному співробітництву та міграції робочої сили.

Зовнішня торгівля – одна з форм зовнішньоекономічного співробітництва, яка включає експорт та імпорт і характеризується такими показниками, як зовнішньоторговельний оборот, товарна структура, географічний розподіл тощо.

Експорт – це вивезення товарів, праці, послуг і результатів інтелектуальної власності з митної території за кордон без зобов'язань про зворотній ввіз. Імпорт – це ввезення товарів, праці, послуг і результатів інтелектуальної власності на митну територію з-за кордону без зобов'язань про зворотній вивіз [6].

Однією з важливих форм міждержавного співробітництва є вивезення капіталу, який тісно пов'язаний із зовнішньою торгівлею і здійснюється через

міжнародні позики та кредитування, а також через інвестування. Основними формами інвестицій є вкладення капіталу у нерухомість, в цінні папери, спільні підприємства.

Науково-технічне співробітництво – це форма міжнародних зв'язків, яка здійснюється на комерційній і некомерційній основі та включає обмін або купівлю-продаж науково-технічних знань, а також розробку спільних проектів.

Міграція робочої сили також є формою міждержавного співробітництва, що може здійснюватися з метою отримання освіти, працевлаштування, набуття досвіду тощо. Характерною тенденцією сучасної міграції є масовий виїзд висококваліфікованих трудових ресурсів до розвинених країн [37].

Форми міжнародної співпраці, як і міжнародних відносин загалом, безпосередньо залежать від кількості учасників. Чим більше сторін бере участь у співпраці, тим складніші механізми та інституції для її забезпечення.

Двостороння співпраця здійснюється за допомогою міністерств закордонних справ, спільних торгових палат, а також товариств дружби, які стали особливо поширеними післявоєнними часами. Ці товариства розвивають співпрацю на рівні громадськості. На нижчих рівнях співпраця відбувається через підприємства, державні та приватні організації, інституції тощо.

Багатостороння співпраця є складнішою, оскільки забезпечення взаємодії трьох і більше сторін вимагає координації та узгодження дій. Для цього створюються спеціальні інституції та секретаріати, координаційні групи, комісії тощо. Їхні функції охоплюють питання технічного забезпечення діяльності міжнародних об'єднань, які працюють на багатосторонній основі. До них належать і деякі міжнародні організації.

Будь-яка держава, яка співпрацює з іншими на багатосторонній основі, зберігає певну суверенність як у зовнішній, так і у внутрішній політиці. Вона залишає за собою повне право прислуховуватися або ігнорувати рішення, які

приймаються більшістю членів організацій. У рамках багатосторонньої співпраці учасники мають значну автономію, а рівень інтеграції є середнім.

Отже, міждержавні відносини відображають процес взаємодії двох і більше держав, у якому виключається застосування збройного насильства і домінують спільні зусилля для реалізації загальних інтересів. Відносини співробітництва включають дво- та багатосторонню дипломатію, створення різних союзів і підписання угод, що передбачають взаємну координацію дій у різних сферах діяльності.

1.2. Стан досліджуваності проблеми в сучасній науковій літературі

Джерельною основою бакалаврської роботи стали різні за характером, походженням, формою і змістом документи та матеріали, які умовно можна поділити на кілька груп.

До першої групи належать опубліковані збірники документів та окремі видання законодавчо-нормативних актів вищих органів влади України, які визначають основоположні принципи співробітництва між Україною та Угорщиною.

Друга група включає документи і матеріали, опубліковані в періодичних виданнях, як наприклад «Історія України», «Урядовий кур'єр», «Дзеркало тижня». Варто зазначити, що рівень висвітлення цієї актуальної теми є вищим у періодичній пресі та Інтернет-джерелах, ніж у монографіях та підручниках.

Загальною теоретико-методологічною основою проведеного дослідження стали праці вітчизняних та російських вчених, зокрема Луцишина П., Масляка П., Мальського М.З., Мацяха М.М., Шепелева М. та інших. Ці автори розкривають теоретичні основи понять «міждержавне співробітництво» і «зовнішні зв'язки», аналізують основні форми

міждержавного співробітництва, види зовнішніх зв'язків і теоретичні підходи, що використовуються при дослідженні міждержавного співробітництва.

Фактори формування українсько-угорських відносин. У цьому науковому напрямі варто виділити роботи таких авторів як Голош А., Дорій А. Нагай. В. Кожен з них аналізує процес становлення українсько-угорських відносин. Ретроспективний аналіз історичних подій у розвитку українсько-угорських відносин красномовно свідчить про доброзичливі, з одного боку, і складні, з іншого боку, відносини, які протягом віків існували між нашими народами.

Геополітичні фактори формування українсько-угорських відносин проаналізовано в роботах Balogh Sandor, Kovacs Janos, Панова А. Всі автори підкреслюють важливість співпраці України та Угорщини в контексті реалізації євроатлантичних та євроінтеграційних прагнень України, а також для забезпечення безпеки в регіоні Центральної Європи.

У даному дослідженні при аналізі та оцінці договірно-правової бази українсько-угорського співробітництва були використані офіційні нормативні акти законодавчої системи України та офіційні сайти Президента і уряду України.

Стан та особливості співробітництва України та Угорщини. У цьому науковому напрямі відсутня комплексна наукова робота, яка стосувалася б проблем українсько-угорського співробітництва в різних сферах. При дослідженні цього напрямку використовувалися в основному повідомлення періодичних видань та Інтернет-джерел.

У даному дослідженні при аналізі політичного діалогу між Україною і Угорщиною використовувалась інформація періодичних видань та офіційний сайт Президента і уряду України.

Торговельно-економічні відносини між Україною та Угорщиною проаналізовані на основі статистичних даних, які розміщені на офіційних статистичних сайтах України, а також повідомленнях у періодичних виданнях. Автори публікацій у періодичних виданнях аналізують торговельно-

економічні відносини між країнами в конкретний період часу або в тій чи іншій сфері.

Тільки узагальнення наукової літератури, присвяченої даній темі, при одночасному критичному осмисленні джерел дозволяє повно розкрити двостороннє співробітництво України та Угорщини.

Отже, незважаючи на значну кількість публікацій з проблем дослідження українсько-угорського співробітництва, необхідно провести комплексне дослідження проблеми, яке дало б можливість проаналізувати стан та перспективи розвитку міждержавного співробітництва України та Угорщини.

1.3. Методичні основи дослідження міждержавних відносин

Для дослідження міждержавних відносин важливо з'ясувати методичні засади, оскільки саме метод визначає реалізацію пізнавальних завдань та напрямок розвитку дослідження. Метод – це сукупність прийомів і операцій, за допомогою яких здійснюється теоретична та практична діяльність. Структура методу включає підхід і принципи. Підхід визначає основний шлях вирішення поставленого завдання та розкриває стратегію його виконання. Принцип – це основа вирішення проблем, гносеологічно-методологічний засіб реалізації відповідного підходу, виражений у певних вимогах нормативно-регулятивного характеру.

Дослідження міждержавних відносин є складним завданням, яке доцільно здійснювати в кілька етапів. На першому етапі розробляється програма наукового дослідження, обґрунтовується актуальність обраної теми. Важливо висловити сутність проблеми, з якої випливає актуальність теми. Після доведення актуальності теми формулюються мета дослідження та конкретні завдання, які необхідно вирішити для досягнення цієї мети.

Далі формулюються об'єкт і предмет дослідження, зазначаються етапи дослідження і очікувані результати. Об'єктом є реально існуюча дійсність, що досліджується, а предметом – те, що знаходиться в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться як загальне і часткове: у межах об'єкта виділяється та частина, яка є предметом дослідження.

На цьому етапі відбувається збір та обробка інформації на основі статистичної вибірки для її зручного представлення, інтерпретації й здобуття наукових і практичних висновків. Проводиться аналіз і синтез отриманої інформації, що дозволяє продовжити і поглибити дослідження об'єкта на новому рівні.

Другий етап полягає в безпосередньому описі процесу дослідження та його структуризації на компоненти з функціональними зв'язками між ними. Це основна частина роботи, де висвітлюються методика і техніка дослідження з використанням логічних законів і правил.

Третій етап полягає в обговоренні й оцінці отриманих результатів дослідження на основі аналізу зібраної інформації. Висновки містять нові і суттєві наукові та практичні результати проведеної роботи.

Специфіка об'єкта дослідження міждержавних відносин на різних етапах вивчення визначає вибір певних методів дослідження як інструменту для отримання фактичного матеріалу і необхідної умови для досягнення поставленої мети.

На першому етапі наукового дослідження використовувалися загальнонаукові методи. Прикладами таких методів є системний підхід, методи аналізу та синтезу тощо. Сутність системного підходу полягає в тому, що всі об'єкти матеріального світу та соціально-економічні утворення розглядаються як динамічні системи. Цей метод дозволяє дослідити великі і складні об'єкти як єдине ціле з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин. У роботі за допомогою системного підходу були досліджені українсько-ізраїльські відносини як система різних форм співробітництва між Україною та Угорщиною.

Метод аналізу передбачає розчленування об'єкта дослідження на елементи. Він допоміг уточнити логічну структуру дослідження. Метод синтезу, навпаки, дозволив об'єднати розділені елементи об'єкта в єдине ціле (систему). За допомогою методів аналізу та синтезу було визначено причинно-наслідкові зв'язки співробітництва між Україною та Угорщиною у різних сферах.

На другому етапі дослідження використовувалися методи, які застосовуються в окремих галузях науки для виявлення та аналізу динаміки розвитку процесів або явищ. До них належить, зокрема, історичний метод, який використовувався в даному дослідженні. За допомогою цього методу було досліджено фактори формування та розвиток відносин між Україною та Угорщиною, перебіг подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей цього процесу.

На третьому етапі дослідження використовувалися конкретно-наукові методи. До них належать такі методи, як статистичний, порівняльний, графічний, аналітичний, вивчення документів, івент-аналіз та інші, що застосовуються в просторових дослідженнях.

Статистичний метод застосовується для узагальнення й аналізу масових подій, коли необхідно подолати безліч випадковостей. Використання цього методу передбачає збір і обробку первинних статистичних матеріалів, а також аналіз усіх цих даних відповідно до мети дослідження. За допомогою цього методу було проаналізовано динаміку торговельно-економічних відносин та інвестиційне співробітництво між Україною та Угорщиною.

Метод порівняння дозволив виявити подібності та відмінності національних інтересів у міждержавному співробітництві України і Угорщини, а також проаналізувати розбіжності у поглядах обох країн щодо формування зони вільної торгівлі та забезпечення енергетичної безпеки.

Аналітичний метод дозволив обробити отриману інформацію про об'єкт дослідження і на основі цього глибоко проаналізувати стан розвитку

українсько-угорського співробітництва в різних сферах, а також проблеми і перспективи, які виникають на цьому шляху.

Методи четвертого етапу дослідження дають змогу виконувати техніко-економічні розрахунки різної складності, формалізувати окремі явища і процеси за допомогою різних формул та спеціальної символіки, що підвищує точність дослідницьких результатів та їхнє практичне й наукове значення.

Дослідження зовнішньо-економічного співробітництва також здійснюють за допомогою формальних та неформальних методів. Під формальними методами розуміють у вузькому значенні застосування формальної логіки і математичного апарату до вивчення або пояснення окремих явищ і процесів; у широкому значенні – строге використання в методиці досліджень понять і категорій, понятійних рядів, рівнів опису, порівняння тощо.

Під неформальними методами розуміються ті, що не вимагають строгих самообмежень, але керуються своїми внутрішніми правилами та принципами.

Серед цих методів використовувалися наступні:

- історико-описовий метод, що є основою зовнішньої політики окремих держав і важливим при дослідженні передумов сучасних зовнішніх відносин;
- політико-описовий метод, який передбачає аналіз документальних джерел з міждержавних відносин для вивчення співробітництва України і Угорщини;
- інтуїтивно-логічний метод, який використовується на основі загальноновизнаних уявлень у масовій свідомості, науці або політиці;
- операційно-прикладний метод, який поєднує аналіз ситуації і змісту документів, включаючи порівняльний аналіз і контент-аналіз;
- аналітико-прогностичний метод, що дозволяє прогнозувати розвиток міждержавних відносин України і Угорщини, зокрема у паливно-енергетичному секторі.

Вибір конкретних методів залежить від області науки, що вивчає економічне співробітництво, таких як економічна та соціальна географія, міжнародні економічні відносини та міжнародні відносини загалом. Відповідно до цього застосовуються спеціалізовані наукові методи або загальнонаукові підходи.

Отже, дослідження міждержавних відносин передбачає використання загальнонаукових, міждисциплінарних та спеціалізованих методів. Найбільш ефективним є поєднання цих методів для отримання достовірних даних про розвиток взаємовідносин між країнами.

РОЗДІЛ 2. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИХ ВІДНОСИН

2.1. Історичні фактори

Історичне коріння відносин між Україною та Угорщиною охоплює різні етапи та події, що вплинули на формування взаємин між цими двома народами. Угорщина та Україна мають довгу історію відносин, що включає періоди співпраці та періоди конфліктів. Важливо врахувати історичний контекст щоб стабільно розвивати двосторонні відносини.

Середньовіччя (IX-XV століття). У 894/895 роках, залежно від різних версій, угорські племена під керівництвом вождів Алмоша і Арпада прорвалися через Карпати і поступово завоювали Карпатський басейн і Придунайську низовину. Вони прибули з регіону Етелкез, що знаходився в Північному Причорномор'ї (сучасні Запорізька, Херсонська і Миколаївська області), після вигнання печенігами. Заселення здійснювалося шляхом захоплення територій від сусідніх держав, таких як Німеччина, Болгарія, Моравія тощо, які також претендували на контроль над цими землями.

З часом їх країна охоплювала сучасні території Угорщини, Словаччини, Хорватії, Трансільванії (Румунія), Воєводини (Сербія), Прекмур'я (Словенія), Бургенланду (Австрія) і Закарпаття (Україна). Освоюючи нову Батьківщину, угорці розпочали державне будівництво, засноване на моделі Франкської держави.

У 1000 році князь Іштван хрестив країну за латинським обрядом і узяв титул короля. Він організував державний апарат за західноєвропейською моделлю, включаючи поділ країни на графства. Після Великого Розколу християн у 1054 році Угорщина залишила свою первісну орієнтацію на Рим [39].

Незважаючи на напружені військово-політичні відносини між галицькими та угорськими династіями в середині 50-80-х років XII століття,

торговельні зв'язки залишалися життєдійними. З Галича до Угорщини існували кілька торгових шляхів, зокрема вздовж підніжжя Карпат через "Руські ворота" та вздовж Дністра до Перемишля й далі до Кракова. Західноруські купці регулярно відвідували так звані "вільні ярмарки" в угорських містах, як свідчать угорські документи, вивчені сучасним будапештським істориком Д. Крішто. Цей процес сприяв утворенню характерних поселень східнослов'янських мігрантів у комітатах Боршод і Телеш у 70-х роках XII століття.

Геополітична ситуація в регіоні, переорієнтація князя Ярослава під час угро-грецького протистояння 1163-1167 років на користь Візантійської імперії, а також дипломатична політика династії Комнінів, спрямована на розрив угорсько-галицького союзу, поглибили напруженість між обома сторонами. Незважаючи на це, торговельні взаємини продовжували активно розвиватись, що сприяло збільшенню східнослов'янського впливу при дворі угорських королів і в порубіжних містах [51].

Угорське завоювання. Угорське королівство охопило частини західної України, що сприяло зближенню культурних та етнічних взаємин. З кінця 9 – початку 10 століття, коли угорці завоювали Придунайську низовину, Паннонію та Південні Карпати під князювання Арпада, Ужгород став центром замкової домінії, що належала Короні. Замкова домінія, яка формувалася навколо князівських, а потім королівських замків, виконувала адміністративні, судові, фіскальні та військові функції.

Центри домінії мали статус «вілли», що означало місто за латинською мовою. Вілли стали прототипами майбутніх міст. Таким чином, з часу свого заснування Ужгород виконував роль адміністративного центру регіону [28].

У другій половині XIII століття відносини між Руською князівством, Угорщиною та Священною Римською імперією мали складну динаміку. Данило Романович використовував різні дипломатичні засоби для встановлення політичного діалогу з угорським королем Белою IV. Незважаючи на те, що король підтримував кандидатуру Ростислава

Михайловича на галицьке князівство, події Ярославської битви 1245 року і визнання Данилом своїм "мирником" 1246 року призвели до укладення русько-угорського мирного договору. Це визначило кінець ідеї угорсько-галицької персональної унії та початок участі Романовичів у змаганні за австрійську спадщину. Данило Романович сподівався використати зближення з Священною Римською імперією для організації військового походу християнських правителів проти монголів, але поразка у війні за австрійську спадщину змусила його укріпити союз з папою Римським Інокентієм IV [36].

Українсько-угорські взаємини на другому історичному етапі можна пов'язати зі спільною боротьбою проти турецьких загарбників та австро-габсбурзького гніту, яка тривала майже п'ятсот років. Наприклад, у 1444 році під Варною українські загони разом з угорцями та іншими центральноєвропейськими народами брали участь у невдалій битві з турками. Закарпатські українці активно брали участь у селянській війні під проводом Дьєрдя Дожі в 1514 році, а також у багатьох інших селянських повстаннях, що охопили Угорщину в XVII і на початку XVIII століття [4].

Австро-Угорщина та Україна мали складні взаємини в історичному контексті, особливо у період існування Австро-Угорської монархії з 1867 по 1918 рік. Ця монархія складалася з Австрійської імперії та Королівства Угорщини, кожна з яких мала свою автономію в межах монархії.

Українські землі, зокрема Галичина (частина Західної України), були в складі Австро-Угорщини. Галичина входила до складу Корони Святого Стефана у складі Угорщини з моменту приєднання до монархії після Першої світової війни.

З історичної перспективи, Українські землі у складі Австро-Угорщини відігравали важливу роль як частина граничної зони між Східною та Західною Європою. Ця територія була культурно і етнічно різноманітною, з великою чисельністю українського населення, а також інших національних груп.

Українське населення в Австро-Угорщині здебільшого проживало в сільських районах і займалося сільським господарством. Однак, відбувалася інтенсивна

урбанізація і посилення національного самосвідомлення в міських центрах, зокрема у Львові, який був важливим культурним та освітнім центром для українців.

За джерелами історії, українське населення Галичини та інших українських земель мала складні взаємини з угорцями, які володіли великими територіями в межах монархії. Угорці мали значний політичний і культурний вплив у межах своїх земель, але також зіткнулися з вимогами національних меншин, зокрема українців, щодо політичної автономії та культурного самовизначення.

Таким чином, взаємини між Австро-Угорщиною та Україною відображали складність політичних, етнічних та культурних процесів у Центральній та Східній Європі протягом XIX - початку XX століття.

Міжвоєнний період. Наприкінці 30-х років статус Карпатської України відчував значні зміни в державно-правовому полі. До прийняття Чехословацьким парламентом Конституційного Закону від 22 листопада 1938 року про федеративний устрій держави чехів, словаків і закарпатських українців, на території Карпатського краю діяла Конституція ЧСР від 29 лютого 1920 року, заснована на умовах Сен-Жерменського мирного договору. Після оголошення незалежності 14 березня 1939 року і її ратифікації Соймом наступного дня, Карпатська Україна вийшла з федерації і стала незалежною державою. Протягом міжвоєнного періоду на території краю діяла проугорська «п'ята колона», її антиукраїнська діяльність досягла піку в 1938-1939 роках. Угорські агенти активно працювали на залучення краю до Угорщини, збирали підписи, складали списки неблагонадійних осіб, організовували саботажі та підбурювали до повалення законного уряду. Уряди Чехословаччини та українські влади робили все можливе, щоб протистояти цій ворожій пропаганді, реформували судову систему та прокуратуру. Важка внутрішня ситуація краю та потреба у консолідації патріотичних сил змусили уряд А. Волошина прийняти рішучі заходи, такі як заборона політичних партій, неальтернативні вибори до Сойму, закриття деяких проугорських

видань та товариств, а також створення концтабору. Ці кроки були необхідні для запобігання анархії та беззаконню в країні [3].

Друга світова війна. Під угорським впливом, частини Закарпаття приєдналися до Угорщини, що призвело до непорозумінь. У період Другої світової війни Україна та Угорщина вступили в складні військово-політичні взаємини, які відображали динаміку і геополітичні обставини того часу. Угорщина входила до Осі з Німеччиною та Італією, виступаючи на їхньому боці проти СРСР у складі Третього Рейху. Відносини між Україною та Угорщиною були напруженими через територіальні претензії обох сторін на Підкарпатську Русь, яка в той час належала до Чехословаччини.

У вересні 1939 року, після розпаду Чехословаччини, Угорщина анексувала Підкарпатську Русь, що спричинило конфлікт з Україною, яка також претендувала на ці території. Українська повстанська армія та інші українські націоналістичні групи проводили операції проти угорських військ і адміністрації на Підкарпатській Русі. Крім того, угорська адміністрація здійснювала політику угнітання українців із загальним пригнобленням їх культурних та політичних прав.

Після 1941 року, коли Угорщина вступила до війни на боці Осі, конфлікт між українцями і угорцями на Підкарпатській Русі загострився ще більше. Угорська влада встановила терор проти українців, а українські націоналістичні сили активізували свою боротьбу проти угорської окупації. Цей період супроводжувався жорстокими репресіями, масовими депортаціями та бойовими діями з обох боків, що призвело до важких людських втрат та руйнувань.

Загалом, військові дії та конфлікти між Україною та Угорщиною в часи Другої світової війни відобразили складні політичні та етнічні реалії регіону, а також впливали на подальший розвиток взаємин між двома націями.

Непростими були українсько-угорські відносини у буремному ХХ столітті, початок якого відкрив в їх історії новий етап. На початку минулого століття вони ускладнювалися воєнними діями та революційними умовами,

згодом обидва народи опинилися по різні сторони барикад Другої світової війни, а після неї- були залучені до „соціалістичного експерименту” під наглядом комуністичного керівництва Радянського Союзу. Нарешті, після розпаду СРСР наприкінці ХХ ст. незалежна Україна і Угорська Республіка започаткували принципово новий етап в історії взаємовідносин, дійсно добросусідських, рівноправних й взаємокористних, що ґрунтуються на загально визнаних принципах міжнародного права, історичних традиціях та накопиченому досвіду українсько-угорських зв’язків [4].

Отже, історичний фактор значною мірою впливає на відносини між Україною та Угорщиною. Спільна історія, що містить як періоди співпраці, так і конфліктів, створює як можливості, так і виклики для сучасного партнерства. Важливо враховувати історичний контекст у розвитку двосторонніх відносин, щоб уникати повторення минулих помилок і використовувати позитивний досвід співпраці. Відкритий діалог і взаємоповага до історичної пам’яті обох народів можуть сприяти зміцненню взаєморозуміння і довіри. Це дозволить розвивати стабільні та взаємовигідні відносини, враховуючи як спільні інтереси, так і уроки минулого.

2.2. Геополітичні фактори

Геополітичне значення України та Угорщини в Центральній та Східній Європі визначається їхнім географічним положенням і стратегічними інтересами. Обидві країни мають важливі економічні і транспортні коридори, які перетинаються на їхніх територіях, що робить їх ключовими учасниками регіональної інфраструктурної мережі.

Крім того, Угорщина і Україна мають спільні сусідські виклики, такі як управління кордонами, міграційні процеси та енергетична безпека, які

потребують спільних стратегій і рішень. Ці виклики створюють основу для регулярного діалогу і співпраці між двома країнами.

Крім того, історичні та культурні зв'язки між Україною та Угорщиною впливають на формування взаємин. Обидві країни мають спільний історичний досвід і взаємне розуміння, що сприяє розвитку дружніх та конструктивних відносин в різних сферах співпраці.

Геополітичне значення України та Угорщини в рамках Центральної та Східної Європи визначається їхнім впливом на регіональну стабільність та інтеграційні процеси. Обидві країни є важливими учасниками Європейського Союзу та НАТО, що надає їм можливість активно впливати на формування загальноєвропейських політичних та економічних стратегій.

Угорщина і Україна також мають спільні енергетичні інтереси, зокрема у сферах транзиту газу та електроенергії. Це створює основу для взаємодії в енергетичному секторі та спільних ініціатив з підтримки енергоефективності та відновлюваної енергетики.

Політична діалог і співпраця між Україною та Угорщиною є важливими факторами для зміцнення демократичних інститутів і правової державності в регіоні. Обидві країни взаємодіють у рамках різних міжнародних ініціатив та організацій, спільно працюючи над здійсненням реформ і підтримкою стабільності у Східній Європі.

Географічне розташування відіграло ключову роль у формуванні та розвитку відносин між Україною та Угорщиною. Обидві країни мають спільний кордон через Карпатський хребет і Паннонську низовину, що сприяло активній торговельній діяльності та культурному обміну. Це також визначало стратегічні імперативи для політичних відносин, контролю над важливими територіями і взаємодії з іншими державами. Географічне положення сприяло культурним взаємодіям, обміну традиціями та впливам, що зміцнювало зв'язки між народами обох країн протягом історичного періоду.

У сфері двосторонніх зовнішньоекономічних відносин спостерігається стабільна зацікавленість угорських бізнес-кіл у реалізації спільних економічних проектів, особливо в прикордонних регіонах, зокрема в Закарпатській області України, яка межує з Угорською Республікою. Враховуючи геополітичну ситуацію в Центральній та Східній Європі та рівень багатосторонніх і двосторонніх відносин країн цього регіону в контексті Європейської політики сусідства, можна відзначити стабільний розвиток двосторонніх українсько-угорських відносин.

Щодо зовнішньополітичної стратегії Угорщини стосовно України, слід зазначити, що між країнами склалися теплі відносини. Незважаючи на відсутність значного прогресу України в інтеграції до євроатлантичних структур, Угорщина не очікує значних ризиків з боку України, навпаки, можливе лише посилення відносин, особливо у культурній і економічній сферах. Це значною мірою обумовлено присутністю великої угорської національної меншини на Закарпатті, яка налічує близько 160 тисяч осіб. У певній мірі, Угорщина разом з Польщею виступають євроатлантичними адвокатами України [12].

Становлення новітньої історії українсько-угорських відносин пов'язане з докорінною перебудовою системи міжнародних відносин, визначальним геостратегічним чинником якої став розпад СРСР. Загалом становлення та розвиток зв'язків між обома державами залежали від комплексу тих завдань, які на тому чи іншому етапі ставило життя перед Україною та Угорщиною [7].

Українсько-угорські міждержавні відносини мають значну історію, що починається ще з часів співпраці в рамках соціалістичного табору. Угорщина активно співпрацювала з Радянським Союзом, однак розпад СРСР і, відповідно, соціалістичного блоку, примусили країну змінити свою зовнішню політику радикально [1].

Геополітичні міркування відіграють вирішальну роль у формуванні угорсько-українських відносин, зокрема в контексті енергетичної безпеки та регіональної стабільності. На зацікавленість Угорщини підтримувати

стабільні відносини з Україною впливають її потреба в шляхах транзиту енергоносіїв і наявність значної угорської меншини на Закарпатті [55].

Стратегічне розташування України як буферної держави між Європейським Союзом і Росією ставить її в центр зовнішньополітичних пріоритетів Угорщини. Підхід Угорщини до України зумовлений поєднанням проблем безпеки та бажанням захистити права угорської меншини в Україні [51].

На геополітичну стратегію Угорщини щодо України впливають історичні зв'язки, економічні інтереси та ширший регіональний контекст (Табл. 1). Присутність значної угорської меншини на Закарпатті додає додаткової складності двостороннім відносинам, роблячи Угорщину захисником прав меншин в Україні [39].

Геополітичні інтереси Угорщини в Україні тісно пов'язані з ширшою архітектурою європейської безпеки. Підтримка країною загалом європейської інтеграції України відображає її відданість регіональній стабільності та захисту прав меншин на тлі триваючої напруженості з Росією [49].

Останнім часом Угорщина не завжди підтримує вступ України до Європейського Союзу через декілька причин, що включають політичні, економічні та культурні аспекти. Наприклад, Угорщина неодноразово висловлювала занепокоєння щодо прав угорців в Україні, що впливає на політичну позицію країни щодо підтримки вступу України до ЄС. Угорщина має тісні відносини з Росією, яка категорично проти вступу України до ЄС. Угорщина може бачити економічні ризики у зв'язку з розширенням ЄС, оскільки це може призвести до додаткового навантаження на бюджет Євросоюзу та перерозподілу фінансових ресурсів.

Таблиця 1.

Геополітичні фактори українсько-угорських міждержавних відносин*

Показник	Україна	Угорщина
Географічне розташування	Розташована на сході Європи, межує з Угорщиною на заході	Центральна Європа, межує з Україною на сході

Стратегічні інтереси	Захист суверенітету, інтеграція до ЄС і НАТО, стабільність на кордонах	Збереження впливу в регіоні, захист угорської меншини в Закарпатті
Енергетична безпека	Залежність від імпорту енергоресурсів, підтримка альтернативних маршрутів постачання	Бажання диверсифікувати постачання енергоресурсів, співпраця з Росією
Інтеграція до ЄС та НАТО	Активне прагнення до членства ЄС та НАТО	Член ЄС та НАТО з 2004 року, не завжди підтримка України на євроінтеграційному шляху
Вплив зовнішніх акторів	Вплив з боку Росії, ЄС, НАТО	Вплив з боку Росії
Етнічні меншини	Присутність угорської меншини в Закарпатті	Захист прав угорської меншини в Україні
Політична ситуація	Прагнення до реформ, боротьба з корупцією	Відносна політична стабільність, питання прав меншин
Військове співробітництво	Співпраця з НАТО, модернізація ЗСУ	Член НАТО
Міжнародні договори та угоди	Угоди про асоціацію з ЄС, безвізовий режим з ЄС	Членство в ЄС, та НАТО, підтримка європейської політики сусідства
Гуманітарні зв'язки	Культурні обміни, співпраця в галузі освіти і науки	Підтримка культурних проєктів, навчальних програм для угорців в Україні.

*Складено автором

Отже, геополітичні фактори відіграють значну роль у формуванні відносин між Україною та Угорщиною. Розташування обох країн у стратегічно важливому регіоні Європи створює передумови для тісної співпраці у сферах безпеки, енергетики та економіки. Обидві держави мають спільні інтереси у зміцненні регіональної стабільності та безпеки, що сприяє розвитку їхніх двосторонніх відносин. Важливо враховувати геополітичні виклики та можливості, що постають перед Україною та Угорщиною, та активно працювати над їх подоланням через взаємодію та співпрацю. Це сприятиме не лише зміцненню двосторонніх відносин, але й покращенню загальної ситуації в регіоні.

2.3. Нормативно-правова база співробітництва

Угорщина визнала незалежність України в грудні 1991 року, майже одразу після проголошення Україною своєї незалежності в серпні того ж року. Це визнання стало частиною міжнародного визнання новоствореної незалежної держави України після розпаду СРСР.

Угорщина, як суверенна держава, має право на самостійне визнання інших держав у відповідності з міжнародним правом, зокрема принципами незалежності, територіальної цілісності і невтручання у внутрішні справи інших країн. Визнання Угорщиною незалежності України є важливим етапом у розвитку двосторонніх відносин між цими двома країнами і визначило основу для подальшого розвитку дипломатичних, економічних та культурних зв'язків між ними.

Визнання Угорщиною незалежності України в 1991 році було важливим кроком в міжнародному визнанні та підтримці нової української держави. Цей акт відбувся в контексті міжнародних норм і принципів міжнародного права, зокрема принципів суверенітету, територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи інших держав.

Визнання незалежності України Угорщиною стало важливим сигналом підтримки українського народу у його прагненні до самовизначення та утвердження державності. Цей крок відобразив бажання Угорщини сприяти мирному розв'язанню геополітичних питань у Центральній та Східній Європі та сприяти стабільності у регіоні.

Дипломатичне визнання стало основою для розвитку більш глибоких і розширених взаємовідносин між Угорщиною та Україною в різних сферах, включаючи економіку, культуру, освіту та науку. Воно зумовило підписання численних міжнародних угод та спільних ініціатив, спрямованих на зміцнення і розвиток взаємодії між двома державами.

Україна та Угорщина мають значну договірно-правову базу співробітництва, яка Вона налічує більше сотні міжнародних документів – договорів, угод, протоколів і меморандумів, конвенцій. Ці документи охоплюють різні аспекти взаємодії між країнами, включаючи торговельні відносини, економічну співпрацю, культурний обмін, науково-технічну співпрацю та інші сфери [21].

Перший договір між країнами був підписаний у грудні 1991 р. - Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою. Цим договором країни зобов'язалися співпрацювати у різних сферах на основі принципу добросусідства [33].

В 1992 р. була підписана Угода про співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Угорської Республіки. Ця угода визначила основні форми і принципи співробітництва між обома міністерствами [11].

Співробітництво у військово-технічній сфері між Україною та Угорщиною регулюється Угодою між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про військово-технічне співробітництво від 2006 р. У відповідності до Угоди основними напрямками співробітництва у цій сфері є: закупівля та поставка озброєнь, військової техніки та іншої продукції військово-технічного призначення; забезпечення ремонту і модернізації озброєння та військової техніки; продаж ліцензій на виробництво озброєння та військової техніки, спільне виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у військово-технічній тощо [30].

Між Україною та Угорщиною в 1994 р. було укладено угоди про співробітництво в економічній сфері, зокрема Угода між Міністерством зовнішніх економічних зв'язків України та Міністерством промисловості та торгівлі Угорської Республіки про співробітництво, а також Угода між Україною та Угорською Республікою про сприяння та взаємний захист

інвестицій [32]. Ці угоди сприяють розвитку торгівлі та інвестиційних взаємин між двома країнами.

У 2005 р. було підписано Угоду між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про економічне співробітництво [30]. Після підписання Угоди було створено Спільну Комісію з питань економічного співробітництва між обома країнами, яка визначає основні напрямки співпраці в економічній сфері, визначає нові можливості для подальшого розвитку економічного співробітництва.

Україна та Угорщина підписали ряд документів, які регулюють співробітництво у сфері перетину державного кордону (Табл. 1). Це допомагає країнам забезпечувати безпеку та належне співробітництво як сусіднім державам.

У сфері культурного обміну і освіти також існують угоди, що сприяють обміну студентів, науковців та культурним програмам. Наприклад, у 1995 р. була підписана Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про співробітництво у сфері науки і технології. Згідно цієї Угоди науково-технологічне співробітництво між українськими та угорськими організаціями може здійснюватись у таких формах: спільні дослідницькі проекти, дослідно-конструкторські роботи та обмін їх результатами, обмін фахівцями у сфері науки і технології, проведення наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, виставок, що становлять взаємний інтерес, обмін науково-технологічною інформацією та документацією, спільне використання науково-дослідної апаратури та обладнання, створення спільних науково-технологічних центрів і дослідних колективів [34].

Таблиця 1.

Нормативно-правова база щодо регулювання питання перетину державного кордону між Україною та Угорщиною*

Рік підпис.	Нормативно-правовий документ
1993	Протокол між Державним комітетом у справах охорони державного кордону України, Державним митним комітетом України і Прикордонної охороною

	Угорської Республіки, Управлінням митно-фінансової охорони Угорської Республіки про спільні заходи щодо упорядкування руху автотранспорту через українсько-угорський державний кордон.
1994	Угода між Урядом України і Урядом Угорської Республіки про передачу і прийом осіб через державний кордон.
1994	Домовленість про виконання Угоди між Урядом України і Урядом Угорської Республіки про передачу і прийом осіб через спільний державний кордон.
1996	Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про взаємодопомогу в митних питаннях.
1996	Договір між Україною та Угорською Республікою про режим українсько-угорського державного кордону, співробітництво та взаємодопомогу з прикордонних питань.
1996	Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про реконструкцію автомобільного мосту через ріку Тиса на українсько-угорському кордоні.
1996	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про залізничне сполучення через державний кордон.
1998	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про свободу транзиту.
2002	Протокол між Державною митною службою України та Митною і фінансовою охороною Угорщини щодо організації обміну інформацією про товари та транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України і Угорської Республіки.
2002	Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Угорської Республіки про контроль прикордонного руху в пунктах пропуску для автомобільного, залізничного та річкового сполучення.
2007	Документи редемаркації державного кордону між Україною та Угорською Республікою про режим українсько-угорського державного кордону, співробітництво та взаємодопомогу з прикордонних питань від 19 травня 1995 року.
2013	Протокол між Адміністрацією Державної прикордонної служби України та Поліцією Угорщини про спільне патрулювання українсько-угорського державного кордону.
2017	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорщини про утримання автодорожніх прикордонних мостів на українсько-угорському державному кордоні

*Складено автором за: [32].

Співробітництво у сфері культури регулюється Угодою між Урядом України і Урядом Угорської Республіки про співробітництво в галузі культури, освіти і науки від 1995 р. Сторони заохочують: обмін інформацією про культурне життя в кожній з країн; обміни на комерційній та некомерційній основі в галузях сценічної діяльності: драматичного, оперного та балетного мистецтва, музики, цирку,

естради; обмін художніми, науковими і фотовиставками; співробітництво між музеями двох країн.

У 2021 р. підписано Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорщини про взаємне визнання документів про освіту та наукові ступені. Метою цієї Угоди є сприяння взаємному визнанню документів про освіту та наукові ступені, отриманих в Україні та в Угорщині, з метою продовження освіти або здійснення професійної діяльності в державах Сторін відповідно до національного законодавства держави кожної Сторони (ст 2) [31].

Договірна база між Угорщиною та Україною служить наріжним каменем для двосторонніх відносин, охоплюючи угоди про торгівлю, інвестиції та права меншин. Ключові договори створили комплексну правову основу для взаємних відносин [40]. Двосторонні договори забезпечують структурований підхід до вирішення питань, що становлять взаємний інтерес, і сприяння довготривалій співпраці. термін стабільності в регіоні [41].

Отже, договірно-правова база співробітництва між Україною та Угорщиною є ключовим елементом для розвитку стабільних і взаємовигідних двосторонніх відносин. Наявність численних угод та договорів у різних сферах, таких як економіка, безпека, культура та освіта, створює правові підстави для ефективної співпраці. Важливо продовжувати вдосконалювати договірно-правову базу, адаптуючи її до нових викликів та можливостей, що виникають у процесі співробітництва. Це дозволить забезпечити прозорість, передбачуваність та стабільність у відносинах між Україною та Угорщиною, сприяючи зміцненню взаємної довіри та регіональної стабільності.

РОЗДІЛ 3. СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ І УГОРЩИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

3.1. Стан політичного співробітництва між державами

Україна та Угорщина активно співпрацюють у політичній сфері, незважаючи на деякі напруження. Обидві країни здійснюють обмін високорівневими візитами, що сприяє зміцненню взаєморозуміння і співпраці на міжнародній арені. Вони також активно взаємодіють у рамках міжнародних організацій і ініціатив, спільно виступаючи з ініціативами з розв'язання регіональних проблем і підтримки стабільності. Політична співпраця між Україною та Угорщиною є важливим фактором у підтримці регіональної безпеки та стабільності, сприяючи спільним зусиллям у вирішенні спільних викликів та забезпеченні мирного розвитку.

Україна та Угорщина також активно взаємодіють у політичній сфері через проведення консультацій на різних рівнях влади. Це включає обмін думками і координацію позицій з питань міжнародної політики, економічного співробітництва та регіональної безпеки. Обидві країни регулярно проводять високорівневі зустрічі і консультації, що сприяють виробленню спільних стратегій і рішень з важливих глобальних і регіональних питань. Україна та Угорщина також мають низку спільних двосторонніх органів, які забезпечують співробітництво в різних сферах (Табл. 2).

Політичне співробітництво між Україною та Угорщиною є важливим елементом у зміцненні стабільності у регіоні та сприяє вирішенню спірних питань через діалог і компроміс [35]. Крім того, Україна та Угорщина взаємодіють у рамках різних міжнародних форумів і організацій, де спільно виступають з ініціативами з підтримки прав людини, демократії та міжнародної стабільності. Ця співпраця відображає загальні стратегічні інтереси обох країн у зміцненні міжнародного порядку та міждержавних відносин на основі взаємної вигоди і взаєморозуміння.

Спільні двосторонні органи українсько-угорського співробітництва*

Назва органу	Основні завдання
Спільна міжурядова українсько-угорська комісія з питань економічного співробітництва;	розробка спільних проектів щодо розбудови прикордонної інфраструктури, розвитку транскордонного співробітництва, захисту довкілля, енергетики
українсько-угорська міжурядова комісія з питань транскордонного і прикордонного співробітництва	підтримка і розвиток взаємин між прикордонними територіями, лібералізації візового режиму та спрощення процедур перетину кордону, розбудови та облаштування пунктів пропуску через кордон
Українсько-угорська комісія з питань забезпечення прав національних меншин	сприяння забезпеченню координації діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щодо реалізації прав угорської меншини в Україні та української меншини в Угорщині;
українсько-угорська робоча група з питань освіти	забезпечення конструктивного та відкритого діалогу щодо питань забезпечення освітніх потреб угорської національної меншини в Україні відповідно до освітнього законодавства.
Українсько-угорська комісія з питань контролю прикордонного руху	підвищення пропускнуої спроможності, шляхи вирішення виникнення черг на кордоні, модернізація існуючих та будівництво нових пунктів пропуску
Українсько-угорська робоча група з питань сільського господарства	сприяння розвитку співробітництва в галузі агропромислового комплексу: в галузі рослинництва (фітосанітарні питання, насінництво, садівництво, виноградарство та виноробство), в галузі ветеринарної медицини (в напрямку безпеки харчових продуктів) та в галузі тваринництва й кормовиробництва (генетика, селекція, розведення тварин)

*Складено автором

Політична співпраця між Угорщиною та Україною протягом багатьох років зазнавала коливань, в основному під впливом динаміки регіональної безпеки та проблем меншин. Незважаючи на час від часу напруженість, обидві країни підтримували діалог через різноманітні двосторонні та багатосторонні платформи [42].

Угорсько-українські політичні відносини формуються складним взаємовпливом історичних зв'язків, геополітичних інтересів і внутрішньополітичних завдань. Ключові сфери співпраці включають

трансграничні ініціативи та підтримку євроінтеграційних прагнень України, хоча питання прав меншин часто становлять виклики [40].

Стан політичної співпраці між Угорщиною та Україною відображає як спільні інтереси, так і спірні питання. Хоча обидві країни співпрацюють у питаннях регіональної безпеки та економічного розвитку, розбіжності щодо політики щодо меншин періодично погіршують їхні стосунки [54].

Політичне співробітництво між Угорщиною та Україною характеризується зусиллями збалансувати двосторонню взаємодію з ширшими регіональними стратегіями. Хоча Угорщина підтримує шлях України до європейської інтеграції, двосторонні відносини час від часу зазнавали викликів через різну національну політику та історичні невдоволення [59].

Протягом 2021-2024 рр. відбувалися кілька зустрічей між президентами обох країн. Президент Угорщини Янош Адер взяв участь в установчому саміті Кримської платформи 23 серпня 2021 року, де Угорщина приєдналася до Декларації Кримської платформи. 26 листопада 2022 року президентка Угорщини Каталін Новак відвідала Київ для участі у «Зерновій ініціативі» президента України та заходах, присвячених 90-річчю Голодомору 1932-1933 років в Україні.

У червні 2022 р. відбулася телефонна розмова Президента України В. Зеленського і Прем'єр-міністра Угорщини. У квітні 2023 р. Президент України В. Зеленський зустрівся з президенткою Угорщини К. Новак. Основними темами їхньої розмови стали права угорської меншини в Закарпатті та підтримка України у війні з Росією. Також обговорювалися питання співпраці у сфері енергетики та економіки.

В. Зеленський підкреслив важливість участі угорської президентки в саміті Кримської платформи і подякував за підтримку, яку надає Угорщина. Зокрема, було відзначено допомогу у лікуванні поранених українських військових та навчанні військових медиків. Обговорювалися також трансгранична співпраця та спільні ініціативи в Закарпатській області [9].

В грудні 2023 р. Міністр закордонних справ України Д. Кулеба: зустрівся з угорським колегою Петером Сійярто в Брюсселі. Основним питанням, яке обговорювалося, було питання про останні зміни в українському законодавстві про національні меншини і підтримка Угорщиною України щодо початку переговорів з ЄС [8].

У січні 2024 р. відбулася робоча зустріч в Ужгороді за участі керівника Офісу Президента України Андрія Єрмака та міністра зовнішньої економіки та закордонних справ Угорщини Петера Сійярто. Основною темою на переговорах було членство України в ЄС та євроатлантична інтеграція [9].

Отже, політичне співробітництво між Україною та Угорщиною є важливим аспектом двосторонніх відносин, що сприяє зміцненню стабільності в регіоні. Незважаючи на існуючі виклики, такі як історичні суперечності та питання національних меншин, обидві країни показують готовність до діалогу і співпраці. Важливо продовжувати політичні консультації, спрямовані на вирішення спірних питань та поглиблення співробітництва у сферах безпеки, економіки та гуманітарних питань. Підтримка та розвиток політичних зв'язків між Україною та Угорщиною сприятимуть не тільки двосторонньому партнерству, але й зміцненню європейської інтеграції та регіональної стабільності.

3.2. Особливості торговельно-економічних відносин

Україна та Угорщина підтримують тісні торговельні відносини, які включають різноманітні галузі економіки. Важливими складовими цих відносин є сільське господарство, машинобудування, хімічна промисловість, а також енергетика, зокрема постачання газу та електроенергії. Обидві країни активно співпрацюють у розвитку інфраструктури, особливо в контексті транспортних маршрутів і зв'язків. Крім того, вони вкладають зусилля в

розвиток цифрових технологій та інновацій, що сприяє подальшому зміцненню економічних і торговельних зв'язків.

Спільні економічні інтереси та прагнення до зміцнення регіональної стабільності створюють передумови для тісної співпраці між Україною та Угорщиною [24].

Також варто відзначити, що Україна та Угорщина регулярно проводять консультації із питань співпраці у міжнародних форумах і організаціях, що сприяє виробленню спільних стратегій і сприяє вирішенню поточних викликів і завдань у сучасному глобальному економічному середовищі.

Торговельно-економічні відносини між Угорщиною та Україною були зміцнені географічною близькістю та взаємними інтересами в таких секторах, як енергетика, сільське господарство та розвиток інфраструктури. Незважаючи на час від часу політичну напруженість, економічні зв'язки залишаються стійкими, завдяки значним інвестиціям Угорщини в Україні та навпаки [45].

Економічне співробітництво між Угорщиною та Україною підкріплюється міцними торговельними зв'язками та транскордонними ініціативами. Ключовими сферами взаємного інтересу є енергетичний сектор, де обидві країни співпрацюють у проектах з транзиту природного газу та відновлюваних джерел енергії, а також сільське господарство, де продовжується двостороння торгівля. рости [60].

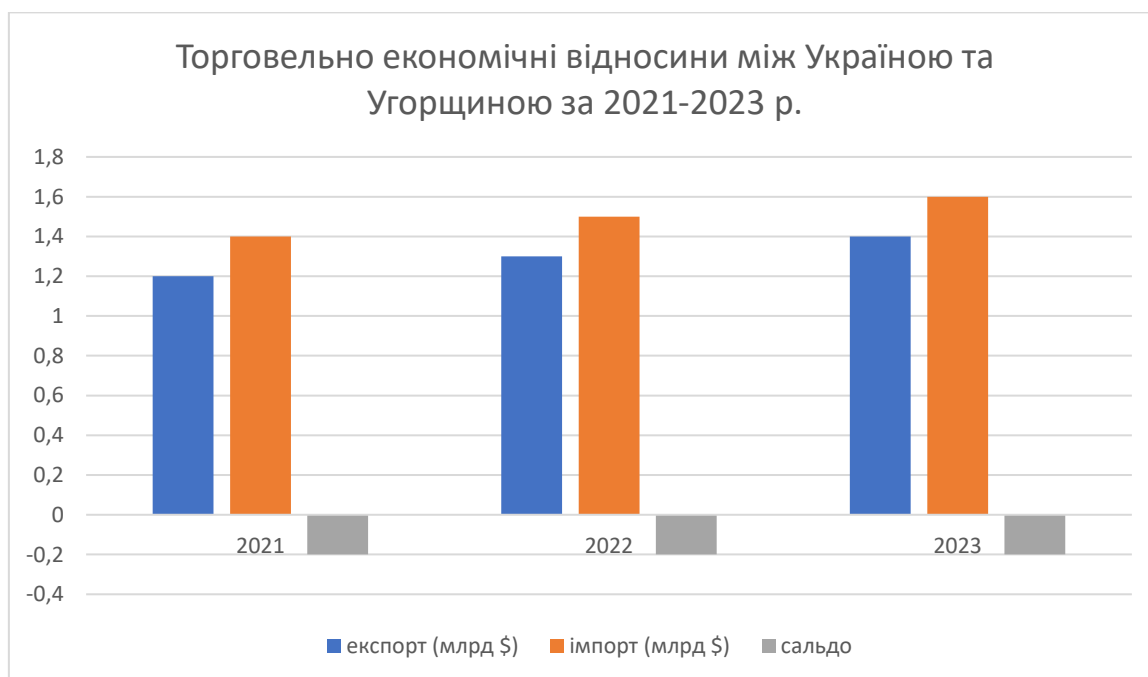
В економічних відносинах між Угорщиною та Україною спостерігається постійне зростання обсягів двосторонньої торгівлі, завдяки взаємодоповнюючим економічним структурам і стратегічним партнерствам у ключових галузях промисловості. Однак регуляторні та інфраструктурні проблеми залишаються, що вимагає постійних зусиль для оптимізації транскордонної торгівлі та інвестиційних потоків [48].

Торговельно-економічні відносини між Угорщиною та Україною сформовані історичними зв'язками та сучасними стратегічними інтересами. Обидві країни отримують вигоду від транскордонної торгівлі, причому

Угорщина є одним із ключових торгових партнерів України в ЄС. Двосторонній економічний порядок денний включає співпрацю в інфраструктурі проектів та інтеграції ланцюгів поставок [52].

За даними Державної митної служби України, за 2023 року загальний обсяг зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Угорщиною становив 1,18 млрд дол. США. Обсяг експорту товарів з України до Угорщини склав 1,38 млрд дол. США, обсяг імпорту товарів - 1,39 млрд дол. США., сальдо від'ємне – 203,9 млн дол. США [29].

Протягом 2021 -2023 рр. спостерігалось зростання обсягів як експорту, так і імпорту, що свідчить про зміцнення економічних зв'язків між двома країнами (Рис. 1). Незважаючи на негативне сальдо, яке зберігається протягом всього періоду, зростання обсягів торгівлі вказує на покращення співпраці в економічній сфері [13, 15].

Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту між Україною та Угорщиною за 2021-2023 р., млрд. дол. США

Однією з причин збільшення обсягів торгівлі між країнами є російсько-українська війна. Основні логістичні маршрути для здійснення зовнішньоторговельних операцій з України пролягають через територію

сусідніх країн, в тому числі через Угорщину. Угорщина є одним з основних тоговельних партнерів України.

Основними товарами експорту з України до Угорщини є: електричні прилади; кукурудза; лісоматеріали оброблені, соєві боби; насіння соняшнику; цукор з цукрової тростини або з цукрових буряків у твердому стані та ін. (Табл. 3). Основними товарами імпорту з Угорщини до України є: гази нафтові; нафта та нафтопродукти; автомобілі легкові та інші моторні транспортні засоби.

Таблиця 3.

**Економіка та торгівля між Україною та Угорщиною
(станом на 2022 рік)***

Показник	Україна	Угорщина
ВВП (номінальний)	\$198.32 млрд	\$181.78 млрд
Населення	41.2 млн	9,7 млн
Основні експортні товари	Металургія, сільськогосподарська продукція, хімічна продукція, машинобудування	Машини та устаткування, автомобілі, електроніка, хімічна продукція
Основні імпортні товари	Машини та устаткування, хімічна продукція, енергоресурси, товари швидкого вжитку	Енергоресурси, сировина, машини та устаткування, споживчі товари
Основні сектори двосторонньої торгівлі	Сільське господарство, хімічна продукція, машини та устаткування	Електроніка, автомобільна промисловість, хімічна продукція

*Складено автором

За даними Національного банку України, станом на 31.12.2022 обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з Угорщини в Україну склав 613,4 млн дол. США, що становить 1,2 % від загального обсягу ПІІ в Україну. Обсяг прямих іноземних інвестицій з України в Угорщину становив 3,1 млн дол. США [29]. Через війну Україна має не дуже привабливий інвестиційний клімат, тому обсяги інвестицій є незначними.

Отже, торговельно-економічні відносини між Україною та Угорщиною характеризуються значним потенціалом для розвитку. Обидві країни мають

взаємні інтереси у розширенні торгівлі та інвестицій, що сприятиме економічному зростанню та підвищенню рівня життя населення. Для подальшого зміцнення торговельно-економічних зв'язків необхідно зосередитися на усуненні торговельних бар'єрів, вдосконаленні митного регулювання та підтримці бізнес-ініціатив. Поглиблення економічної співпраці між Україною та Угорщиною сприятиме не лише розвитку двосторонніх відносин, але й забезпеченню стабільності та процвітання в регіоні.

3.3. Співробітництво між державами в гуманітарній сфері

Співробітництво між Україною та Угорщиною в гуманітарній сфері є важливим компонентом двосторонніх відносин, що сприяє зміцненню культурних зв'язків, взаєморозуміння та добросусідства між народами обох країн. Це співробітництво охоплює різноманітні напрямки, зокрема освіту, культуру, охорону здоров'я, науку та соціальну політику.

Важливим аспектом гуманітарного співробітництва є культурний обмін, який включає організацію спільних культурних заходів, фестивалів, виставок та концертів. Такі заходи сприяють популяризації культурних надбань обох країн, створюючи платформи для взаємодії митців, музикантів, письменників та інших діячів культури. Ці ініціативи дозволяють громадянам обох країн краще пізнавати культуру та традиції одне одного, що сприяє зміцненню міжкультурного діалогу.

Освітнє співробітництво між Україною та Угорщиною також відіграє ключову роль. Воно включає обмін студентами та викладачами, спільні наукові дослідження, а також програми академічної мобільності. Університети обох країн активно співпрацюють у рамках міжнародних програм, таких як Erasmus+, що дозволяє студентам отримувати цінний досвід навчання за кордоном, а науковцям - брати участь у спільних дослідницьких проектах.

Таке співробітництво сприяє підвищенню якості освіти та наукових досліджень, а також розширює можливості для професійного розвитку молоді.

Важливим елементом гуманітарного співробітництва є охорона здоров'я. Україна та Угорщина співпрацюють у сфері медичних досліджень, обміну досвідом у лікуванні різних захворювань та реалізації спільних програм з покращення громадського здоров'я. Така співпраця включає обмін медичними фахівцями, проведення спільних семінарів та конференцій, а також реалізацію проектів з профілактики та лікування захворювань. Це дозволяє підвищити якість медичних послуг та сприяє покращенню здоров'я населення обох країн.

Соціальне співробітництво включає реалізацію спільних проектів у сфері соціальної політики, спрямованих на підтримку вразливих верств населення, таких як діти, люди похилого віку, особи з інвалідністю та біженці. Ці проекти включають обмін досвідом у сфері соціальної допомоги, реалізацію програм соціальної адаптації та інтеграції, а також співпрацю у сфері прав людини. Такі ініціативи сприяють покращенню соціальної підтримки та підвищенню рівня соціального захисту населення.

Таким чином, співробітництво між Україною та Угорщиною в гуманітарній сфері є багатограним і включає широкий спектр напрямків. Воно сприяє зміцненню двосторонніх відносин, покращенню взаєморозуміння та розвитку дружніх відносин між народами обох країн. Розширення та поглиблення гуманітарного співробітництва сприятиме подальшому розвитку стабільних і взаємовигідних відносин між Україною та Угорщиною.

Гуманітарне співробітництво між Угорщиною та Україною значно посилили різноманітні транскордонні культурні та освітні ініціативи. Обидві країни взяли на себе зобов'язання підтримувати права меншин і сприяти культурним обмінам для зміцнення взаєморозуміння та соціальної єдності [46].

Гуманітарні відносини між Угорщиною та Україною характеризуються активною співпрацею у сферах освіти, охорони здоров'я та збереження

культури. Зокрема, Угорщина надала значну підтримку українським освітнім закладам, а обидві країни спільно працювали над проектами, спрямованими на збереження культурної спадщини на кордоні [49].

Гуманітарна співпраця Угорщини та України зосереджена на задоволенні потреб етнічних меншин, покращенні освітніх можливостей та сприянні культурному діалогу. Серед ключових ініціатив — стипендіальні програми для українських студентів та спільні культурні фестивалі, які відзначають спільну спадщину двох країн [58].

Культурне співробітництво між Україною та Угорщиною в 2023 році відзначилось низкою важливих подій та ініціатив. Основні зусилля були зосереджені на святкуванні ювілейного року Петефі 200. У рамках цього були організовані такі заходи, як Всеукраїнський конкурс читців поезії Петефі, концерт пам'яті Ференца Ліста та виставка, присвячена життю Аттіли Могильного. Посольство Угорщини в Києві активно співпрацювало з українськими культурними організаціями, зокрема з Національною філармонією та Національною бібліотекою України для дітей, щоб зміцнити культурні зв'язки між двома країнами. Крім того, було підкреслено важливість підтримки культурних заходів для дітей та залучення угорських культурних організацій Закарпаття для подальшого розвитку співпраці.

У другій половині 2024 року заплановано розширення культурних програм у зв'язку з угорським головуванням у Раді Європейського Союзу. Це передбачає проведення якісних виступів угорських ансамблів та артистів, а також реалізацію спільних проєктів у сфері вищої освіти. Важливим аспектом також є підтримка проєктів дуального навчання та встановлення прямих інституційних зв'язків між освітніми установами двох країн [27].

Гуманітарне партнерство між Угорщиною та Україною охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на покращення добробуту громад в обох країнах. Ці зусилля включають ініціативи в галузі охорони здоров'я, освітні обміни та популяризацію культурної спадщини, що сприяє зміцненню двосторонніх зв'язків [43].

Отже, співробітництво між Україною та Угорщиною в гуманітарній сфері має важливе значення для зміцнення двосторонніх відносин. Воно охоплює обмін культурними цінностями, освітніми програмами та спільними ініціативами в галузі охорони здоров'я. Ці взаємодії сприяють кращому розумінню між народами, що є ключовим фактором для розвитку партнерства. Важливо продовжувати підтримувати та розширювати гуманітарні проекти, зосереджуючись на спільних інтересах і цінностях, що сприятиме подальшому зміцненню зв'язків між країнами та сприятиме регіональній стабільності.

3.4. Проблеми та перспективи співробітництва України і Угорщини

Співпраця між Україною та Угорщиною стикається з кількома викликами, зокрема політичними розбіжностями та питаннями прав меншин. Проте існують значні можливості для співпраці в таких сферах, як енергетична безпека, транскордонна торгівля та культурний обмін, які можуть зміцнити двосторонні відносини та сприяти регіональній стабільності [44].

Незважаючи на триваючу напруженість через права меншин та історичні невдоволення, відносини між Угорщиною та Україною мають потенціал для позитивного розвитку. Розширений діалог і співпраця в таких сферах, як розвиток інфраструктури, туризм і освіта, можуть прокласти шлях до більш міцного партнерства [10].

Хоча політичні суперечки та проблеми етнічних меншин створюють виклики, майбутнє угорсько-українських відносин виглядає багатообіцяючим, якщо обидві нації зосередяться на взаємній вигоді. Спільні проекти в галузі науки і технологій, захисту навколишнього середовища та регіональної безпеки можуть значно сприяти більш стабільній і процвітаючій партнерство [53].

Відносини між Україною та Угорщиною часто ускладнюються через питання національних меншин та історичні суперечності. Однак, у сферах

енергетичної безпеки, транскордонної торгівлі та культурного обміну є великі можливості для співпраці, які можуть зміцнити двосторонні відносини та сприяти стабільності в регіоні [25].

Незважаючи на постійні напруженості стосовно прав національних меншин і історичних конфліктів, відносини між Україною та Угорщиною мають потенціал для позитивного розвитку. Посилений діалог і співпраця у сферах, таких як інфраструктурний розвиток, туризм і освіта, можуть створити основу для більш міцного партнерства [2].

Основні аспекти, що впливають на співпрацю між Україною та Угорщиною, включають політичні розбіжності і відмінності у зовнішній політиці. Проте стратегічне географічне розташування обох країн і спільні економічні інтереси відкривають значні можливості для співпраці, зокрема в галузі сільського господарства, відновлювальної енергетики та цифрових інновацій.

Політичні напруженості та проблеми етнічних меншин становлять виклики для відносин між Україною та Угорщиною. Проте майбутнє цих відносин виглядає перспективним, якщо обидві країни зосередяться на взаємній користі. Спільні проекти в галузях науки і технологій, охорони довкілля та регіональної безпеки можуть значно сприяти стабільному та процвітаючому партнерству [23].

Відносини між Росією, Угорщиною та Україною в останні роки характеризуються напруженістю та складністю, що зумовлено як історичними, так і сучасними геополітичними факторами. Після анексії Криму Росією у 2014 році та початку конфлікту на сході України, регіональне середовище безпеки значно змінилося. Україна, яка прагне до євроатлантичної інтеграції, активно шукає підтримки серед західних партнерів, включаючи Угорщину. Однак, Угорщина, будучи членом НАТО та Європейського Союзу, часто демонструє неоднозначну позицію щодо України.

З одного боку, Угорщина підтримує територіальну цілісність України і виступає проти анексії Криму Росією, з іншого боку, вона часто висловлює

занепокоєння щодо прав угорської національної меншини в Закарпатській області України. Це призводить до напружених відносин між Будапештом і Києвом, особливо після прийняття Україною нового закону про освіту, який обмежує використання мов національних меншин у школах. Угорщина неодноразово блокувала проведення засідань комісії Україна-НАТО, що свідчить про складність двосторонніх відносин.

Росія, у свою чергу, використовує напруженість між Україною та Угорщиною на свою користь, намагаючись посилити свій вплив у регіоні. Російська дипломатія активно працює над підтримкою зв'язків з Угорщиною, використовуючи економічні важелі, зокрема в сфері енергетики. Водночас, напруженість у відносинах між Росією та Україною залишається на високому рівні через триваючий конфлікт на Донбасі та питання Криму.

Таким чином, відносини між Росією, Угорщиною та Україною залишаються складними та багатограними. Вони впливають на ширший контекст європейської безпеки та стабільності, створюючи виклики як для внутрішньої, так і для зовнішньої політики цих країн. Тривала напруженість вимагає від усіх сторін гнучкої дипломатії та прагматичного підходу до вирішення конфліктів і суперечностей.

Після вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року відносини між Росією, Угорщиною та Україною зазнали ще більшого напруження і складнощів. Вторгнення спричинило масштабну кризу безпеки в Європі, вплинувши на політичну, економічну та соціальну ситуацію у багатьох країнах, включаючи Угорщину.

Україна отримала значну підтримку від Європейського Союзу, США та інших західних країн, які засудили дії Росії і ввели суворі санкції проти російської економіки та політичного керівництва. Угорщина, як член ЄС і НАТО, офіційно підтримала суверенітет і територіальну цілісність України, але водночас займала обережнішу позицію порівняно з деякими іншими країнами-членами ЄС.

Угорщина, під керівництвом прем'єр-міністра Віктора Орбана, висловлювала занепокоєння з приводу можливих економічних наслідків санкцій проти Росії, особливо в сфері енергетики. Росія є важливим постачальником газу для Угорщини, і Будапешт неодноразово наголошував на необхідності збереження енергетичної стабільності. Це викликало критику з боку інших країн ЄС, які вважали, що Угорщина має зайняти більш жорстку позицію щодо Росії.

Українсько-угорські відносини після вторгнення також залишаються напруженими. Проблеми з правами угорської меншини в Закарпатті продовжують бути джерелом суперечок. Угорщина, з одного боку, засуджує російську агресію, а з іншого – використовує питання угорської меншини для тиску на Україну в рамках своїх зовнішньополітичних інтересів.

Росія, своєю чергою, намагається використати ці напруженість на свою користь. Вона продовжує проводити активну пропаганду та інформаційні операції, спрямовані на дестабілізацію ситуації в регіоні і посилення своїх позицій. Російська дипломатія намагається підтримувати добрі відносини з Угорщиною, зокрема, використовуючи енергетичні важелі.

Вторгнення Росії в Україну в 2022 році значно вплинуло на відносини між Росією, Угорщиною та Україною. Конфлікт створив нові виклики для безпеки та стабільності в регіоні, вимагаючи від усіх сторін гнучкості та прагматичного підходу до вирішення конфліктів і суперечностей.

Отже, співробітництво між Україною та Угорщиною стикається з низкою викликів, зокрема історичними суперечностями та питаннями національних меншин, що перешкоджають розвитку повноцінних двосторонніх відносин. Однак, існує значний потенціал для зміцнення співпраці в таких сферах, як енергетична безпека, транскордонна торгівля та культурний обмін. Для досягнення стійкого партнерства необхідно зосередитись на взаємній вигоді, враховуючи як спільні інтереси, так і вирішення спірних питань. Подальше поглиблення співпраці може сприяти не лише розвитку обох країн, але й підвищенню стабільності та безпеки у регіоні.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

Міждержавні відносини відображають процес взаємодії двох і більше держав, у якому виключається застосування збройного насильства і домінують спільні зусилля для реалізації загальних інтересів. Відносини співробітництва включають дво- та багатосторонню дипломатію, створення різних союзів і підписання угод, що передбачають взаємну координацію дій у різних сферах діяльності. Формами міждержавного співробітництва є зовнішня торгівля, вивіз капіталу, науково-технічне співробітництво та міграція робочої сили.

Історичні фактори значною мірою впливають на відносини між Україною та Угорщиною. Спільна історія, що містить як періоди співпраці, так і конфліктів, створює як можливості, так і виклики для сучасного партнерства. Важливо враховувати історичний контекст у розвитку двосторонніх відносин, щоб уникати повторення минулих помилок і використовувати позитивний досвід співпраці. Відкритий діалог і взаємоповага до історичної пам'яті обох народів можуть сприяти зміцненню взаєморозуміння і довіри. Це дозволить розвивати стабільні та взаємовигідні відносини, враховуючи як спільні інтереси, так і уроки минулого.

Геополітичні фактори відіграють значну роль у формуванні відносин між Україною та Угорщиною. Розташування обох країн у стратегічно важливому регіоні Європи створює передумови для тісної співпраці у сферах безпеки, енергетики та економіки. Обидві держави мають спільні інтереси у зміцненні регіональної стабільності та безпеки, що сприяє розвитку їхніх двосторонніх відносин. Важливо враховувати геополітичні виклики та можливості, що постають перед Україною та Угорщиною, та активно працювати над їх подоланням через взаємодію та співпрацю. Це сприятиме не лише зміцненню двосторонніх відносин, але й покращенню загальної ситуації в регіоні.

Договірною-правова база співробітництва між Україною та Угорщиною є ключовим елементом для розвитку стабільних і взаємовигідних двосторонніх відносин. Наявність численних угод та договорів у різних сферах, таких як економіка, безпека, культура та освіта, створює правові підстави для ефективної співпраці. Важливо продовжувати вдосконалювати договірно-правову базу, адаптуючи її до нових викликів та можливостей, що виникають у процесі співробітництва. Це дозволить забезпечити прозорість, передбачуваність та стабільність у відносинах між Україною та Угорщиною, сприяючи зміцненню взаємної довіри та регіональної стабільності.

Політичне співробітництво між Україною та Угорщиною є важливим аспектом двосторонніх відносин, що сприяє зміцненню стабільності в регіоні. Незважаючи на існуючі виклики, такі як історичні суперечності та питання національних меншин, обидві країни показують готовність до діалогу і співпраці. Важливо продовжувати політичні консультації, спрямовані на вирішення спірних питань та поглиблення співробітництва у сферах безпеки, економіки та гуманітарних питань. Підтримка та розвиток політичних зв'язків між Україною та Угорщиною сприятимуть не тільки двосторонньому партнерству, але й зміцненню європейської інтеграції та регіональної стабільності.

Політичне співробітництво між Україною та Угорщиною має велике значення для зміцнення двосторонніх відносин та забезпечення стабільності в регіоні. Незважаючи на наявність певних історичних суперечностей та проблем, пов'язаних з національними меншинами, обидві країни демонструють готовність до діалогу та пошуку компромісів. Важливо продовжувати розвивати політичний діалог на всіх рівнях, зосереджуючись на спільних інтересах у сфері безпеки, економіки та гуманітарного співробітництва. Подальше зміцнення політичних зв'язків між Україною та Угорщиною сприятиме не лише двосторонньому співробітництву, але й зміцненню європейської інтеграції та регіональної стабільності.

Торговельно-економічні відносини між Україною та Угорщиною характеризуються значним потенціалом для розвитку. Обидві країни мають взаємні інтереси у розширенні торгівлі та інвестицій, що сприятиме економічному зростанню та підвищенню рівня життя населення. Важливими напрямками співпраці є сільське господарство, енергетика, транспорт та інфраструктура. Для подальшого зміцнення торговельно-економічних зв'язків необхідно зосередитися на усуненні торговельних бар'єрів, вдосконаленні митного регулювання та підтримці бізнес-ініціатив. Поглиблення економічної співпраці між Україною та Угорщиною сприятиме не лише розвитку двосторонніх відносин, але й забезпеченню стабільності та процвітання в регіоні.

Співробітництво між Україною та Угорщиною в гуманітарній сфері має важливе значення для зміцнення двосторонніх відносин. Воно охоплює обмін культурними цінностями, освітніми програмами та спільними ініціативами в галузі охорони здоров'я. Ці взаємодії сприяють кращому розумінню між народами, що є ключовим фактором для розвитку партнерства. Важливо продовжувати підтримувати та розширювати гуманітарні проекти, зосереджуючись на спільних інтересах і цінностях, що сприятиме подальшому зміцненню зв'язків між країнами та сприятиме регіональній стабільності.

Співробітництво між Україною та Угорщиною стикається з низкою викликів, зокрема історичними суперечностями та питаннями національних меншин, що перешкоджають розвитку повноцінних двосторонніх відносин. Однак, існує значний потенціал для зміцнення співпраці в таких сферах, як енергетична безпека, транскордонна торгівля та культурний обмін. Для досягнення стійкого партнерства необхідно зосередитись на взаємній вигоді, враховуючи як спільні інтереси, так і вирішення спірних питань. Подальше поглиблення співпраці може сприяти не лише розвитку обох країн, але й підвищенню стабільності та безпеки у регіоні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бенце, В. Аспекти українсько-угорських відносин 2004-2019 рр.. Міжнародний науковий вісник : зб. наук. пр. / ред. кол. І.І. Вовканич та ін. Ужгород : ДВНЗ "УжНУ", 2019. Вип. 1-2 (19-20). С. 146-156.
2. Бурковський А. Виклики та можливості у відносинах між Україною та Угорщиною. Журнал міжнародних відносин, т. 48, № 3, 2021, с. 215-233.
3. Вегеш М. Віднянський С. Україна в Європі: основні етапи та проблеми історії українсько-угорських взаємин. Науковий вісник Ужгородського університету : сер. : Історія. Вип. 16. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2006. С. 185-197.
4. Вегеш М. М., Еволюція державно-правового статусу Закарпаття (Підкарпатської Русі - Карпатської України) у міжвоєнний період. Актуальні проблеми політичної науки. Випуск третій. Ужгород: Вид-во «УжНУ», 2018. С.160-171
5. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами за 2023 рік. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Голіков А. П. Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник/ Голіков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В.. К.: Либідь/ 1997. 320 с.
7. Голош М. Українсько-угорські відносини новітньої доби та їх вплив на європейську інтеграцію. Збірник наукових праць. Випуск 1 (20), 2018. С.78-86.
8. Дмитро Кулеба зустрівся з міністром закордонних справ та зовнішньої торгівлі Угорщини Петером Сійярто. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-zustrivsvya-z-ministrom-zakordonnih-sprav-ta-zovnishnoyi-torgivli-ugorshchini-peterom-sijyarto>.
9. Дмитро Кулеба підбив підсумки українсько-угорських переговорів в Ужгороді. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-pidbiv-pidsumki-ukrayinsko-ugorskih-peregovoriv-v-uzhgorodi>.
10. Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/348_004#Text.

11. Договірно-правова база між Україною та Угорщиною. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/382-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-ugorshhinoju#:~:text>
12. Дорій М. Зовнішньополітичні пріоритети Угорщини в контексті українсько-угорських міждержавних відносин. 2010. 16 с.
13. Експорт та імпорт України (2005-2024). URL: <https://www.index.minfin.com.ua>.
14. Зеленський зустрівся з президенткою Угорщини: поговорили про Закарпаття URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/08/23/7416829/>.
15. Зовнішня торгівля товарами України у 2023 році. URL: <https://www.export.gov.ua>.
16. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин: Курс лекцій: Навч. Посібн: Л. Світ, 1995. 144 с.
17. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини: Навч. Посіб: К.: Знання-Прес, 2000. 277 с.
18. Луцишин П. В. Теорія міжнародних відносин: Навч. посібник: Луцьк: РРВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. – 339 с.
19. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин: Підручник: 3-тє вид., перероб. і доп./ М.З. Мальський, М.М. Мацяк. К.: Знання, 2007. 461 с.
20. Масляк П. О. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу Навч. посібник: К.: Лібра, 1996. 328 с.
21. Міністерство закордонних справ України, Договірно-правова база українсько-угорських відносин. URL: <https://mfa.gov.ua/tag/ugorshchina?&type=all&tags=%D0%A3%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B0>
22. Нагай В. Україна та Угорщина: виклики та перспективи двостороннього співробітництва. Київ: Центр європейських досліджень, 2021, 112 с.
23. Національний інститут стратегічних досліджень. Економічне співробітництво між Україною та Угорщиною, 2020. 22 с.

24. Національний інститут стратегічних досліджень. Україна та Угорщина: виклики та можливості співробітництва. Аналітичний звіт, 2022, 19 с.
25. Панов, А. В. Перша книжка про Ужгород. Конспект. Розділ 3. Давні привілеї м. Ungvár та колишні почесті. Традиції, збережені містянами. Докази щодо підтвердження колишніх привілеїв міста. Останні кроки у справі автономії м. Ungvár. 2024.
26. Панов, А. В. Перша книжка про Ужгород. Короткий екскурс в історію Угорщини. 2024. 400 с.
27. Політичне співробітництво України та Угорщини: Виклики та перспективи. Центр Разумкова 2021. URL: <https://razumkov.org.ua/>.
28. Розвиток культурних відносин між Угорщиною та Україною. URL: <https://kijev.mfa.gov.hu/ukr/page/kulturalis-kapcsolatok>.
29. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Угорщиною. URL: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/271-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-ugorshhinoju>.
30. Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про економічне співробітництво. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/348_058#Text.
31. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про військово-технічне співробітництво. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/348_057#Text
32. Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про співробітництво у сфері науки і технології. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/348_015#Text.
33. Угода про співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Угорської Республіки. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/348_037#Text.
34. Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорщини про взаємне визнання документів про освіту та наукові ступені. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/348_001-21#Text.

35. Чугуй, Т. О. Русь, Угорщина і Священна Римська Імперія в міжнародних відносинах другої третини XIII ст. Актуальні питання історіографії. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, 2019 Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки», Вип. 28 С.6-26.
36. Шаблій О. І. Соціально-економічна географія України. Львів: Світ, 1994. 608 с.
37. Шепелєв М.А. Теорія міжнародних відносин: Підручник К. : Вища школа, 2004. 622 с.
38. Balogh Sándor. Hungary's Foreign Policy and Geopolitical Strategy. Budapest: Central European University Press, 2019, 134 p.
39. Centre for Eastern Studies (OSW): Hungary-Ukraine: Political Cooperation and Challenges. OSW Report No. 229, 2020, 9 p.
40. European Council on Foreign Relations. "Hungary-Ukraine Bilateral Relations: Legal and Policy Dimensions." Policy Brief No. 112, 2021, 14 p.
41. Hegedűs D. "Hungary-Ukraine Relations: Between Cooperation and Tension." European Policy Analysis, vol. 7, no. 3, 2021, pp. 45-62.
42. Horváth Ágnes. Humanitarian Cooperation between Hungary and Ukraine: A Historical and Contemporary Perspective. Budapest: Hungarian Institute of Social Affairs, 2021, 92 p.
43. Institute for European Policy. «Challenges and Opportunities in Hungary-Ukraine Relations.». IEP Report No. 112, 2022, 17 p.
44. International Centre for Policy Studies (ICPS). "Hungary-Ukraine Economic Relations: Opportunities and Challenges." ICPS Report No. 78, 2021, 12 p.
45. International Centre for Policy Studies (ICPS). «Hungary-Ukraine Humanitarian Cooperation: Building Bridges through Culture and Education.» ICPS Report No. 85, 2022, 23 p.
46. International Crisis Group. "Hungary and Ukraine: Managing Minority Issues in a Geopolitical Context." Europe Report No. 250, 2020, 18 p.

47. Kálmán László. Trade Dynamics and Economic Cooperation between Hungary and Ukraine. *Economic Review of Central Europe*, vol. 29, no. 1, 2019, pp. 64-82.
48. Kovács Eszter. Humanitarian Cooperation and Cultural Exchange between Hungary and Ukraine. *Central European Journal of Social Sciences and Humanities*, vol. 61, no. 2, 2021, pp. 134-151.
49. Kovács János. Hungary and Ukraine: Geopolitical Interests and Bilateral Relations. *Journal of European Integration*, vol. 29, no. 1, 2017, pp. 89-103.
50. Lantos Péter. Legal Foundations of Hungary-Ukraine Relations: An Analysis of Bilateral Treaties. *Hungarian Journal of International Law*, vol. 23, no. 2, 2019, pp. 215-232.
51. Molnár Péter. Hungary-Ukraine Economic Relations: History and Prospects. Budapest: Hungarian Institute of International Affairs, 2020, 145 p.
52. Nagy László. Hungary and Ukraine: Challenges and Prospects for Bilateral Cooperation. Budapest: Central European Policy Studies, 2021, 103 p.
53. Nemeth Balazs. Political Dynamics of Hungary-Ukraine Relations. *Central European Political Studies*, vol. 15, no. 2, 2019, pp. 130-148.
54. Németh Tamás. Geopolitical Dynamics in Hungary-Ukraine Relations. *Central European Journal of International and Security Studies*, vol. 12, no. 3, 2018, pp. 45-60.
55. Petrov R. & Nemeth P. Treaty-Based Cooperation between Hungary and Ukraine: A Legal Perspective. *Journal of International Relations and Development*, vol. 25, no. 4, 2020, pp. 541-555.
56. Szabó László. Hungary and Ukraine: Legal and Diplomatic Relations. Budapest: Kossuth Publishing, 2018, 96 p.
57. Szabó Tamás. Humanitarian and Cultural Collaboration between Hungary and Ukraine: Opportunities and Challenges. *Journal of Eastern European Studies*, vol. 44, no. 3, 2020, pp. 78-95.
58. Székely István. Hungary and Ukraine: Political and Diplomatic Relations. Budapest: Central European University Press, 2020, 102 p.

59. Tóth Gábor. Economic Interdependence and Trade Relations Between Hungary and Ukraine. *Journal of Eastern European Economics*, vol. 58, no. 4, 2020, pp. 287-303.
60. Tóth István. Navigating the Complexities of Hungary-Ukraine Relations. *Journal of Central European Affairs*, vol. 49, no. 4, 2021, pp. 211-229.
61. Voloshchuk M. M. The relations of Rus separate principalities and Hungarian Kingdom (1150-1180th). 1019. 168 p.